RAAD VOOR HET OPENBAAR BESTUUR

> Retouradres Postbus 20011 2500 EA Den Haag

Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
T.a.v.: Staatssecretaris E. van Marum
Postbus 20011
2500 EA Den Haag

Raad voor het Openbaar Bestuur (ROB)

Korte Voorhout 7
2511 CW 2511 CW
Postbus 20011
2500 EA Den Haag Nederland
www.raadopenbaarbestuur.nl
Raad_ROB

Kenmerk
2025-0000442872

Uw kenmerk
2025-0000195141

Datum	25 juli 2025
Betreft	Advies bekostiging infrastructurele opgaven Caribisch Nederland

Geachte heer Van Marum,

Uw voorganger heeft als staatssecretaris van Koninkrijksrelaties en Digitalisering de Raad voor het Openbaar Bestuur (ROB) advies gevraagd over de bekostiging van de investerings- en onderhoudsopgave voor de eilandelijke infrastructuur van Caribisch Nederland. Deze adviesaanvraag is een vervolg op het eerdere advies van de ROB over de inrichting van de financiële verhoudingen met Caribisch Nederland.[1] Bij deze voldoet de Raad aan het verzoek van uw voorganger.

Samenvatting advies

De openbare lichamen moeten in staat worden gesteld om hun taken adequaat, structureel en zo zelfstandig mogelijk uit te voeren. De huidige wijze van bekostiging belet de besturen van de eilanden echter om volledige integrale bestuurlijke en financiële verantwoordelijkheid uit te oefenen. Met de recent doorgevoerde wijzigingen in de financiële verhoudingen is een eerste belangrijke stap gezet tot een verbetering van de financiële verhoudingen met de openbare lichamen in Caribisch Nederland.[2] De vormgeving van de bekostiging van de investerings- en onderhoudsopgave voor de eilandelijke infrastructuur van Caribisch Nederland is echter nog een belangrijk verbeterpunt.

De Raad komt tot de volgende aanbevelingen:

1. De eigenheid van Caribisch Nederland dient voorop te staan. De schaal, de geografische ligging, de fysieke omstandigheden, het zijn van een eiland en de wezenlijk andere voorzieningen waarvoor Caribisch Nederland zorg heeft te dragen, maken een vergelijking met de Europese decentrale overheden op het niveau van de afzonderlijke voorzieningen onmogelijk. Duidelijk moet

[1] ROB, *Advies onderzoek eilandelijke taken en middelen Caribisch Nederland*, februari 2024.
[2] In de voorjaarsnota 2024 is € 18,1 mln. toegevoegd aan het BES-fonds en is afgesproken de middelen jaarlijks te indexeren voorafgaand aan het begrotingsjaar.

worden voor welke voorzieningen Caribisch Nederland op dezelfde wijze verantwoordelijk is als de Europese decentrale overheden in Nederland.

2. Maak daarom een onderscheid in de infrastructurele voorzieningen waarvoor de decentrale overheden in Europees Nederland standaard verantwoordelijk zijn (en waarvoor dus ook de openbare lichamen in Caribisch Nederland in principe zelfstandig financiële verantwoordelijkheid zouden moeten kunnen dragen) en zaken die het decentrale schaalniveau te boven gaan. Deze laatste vergen een andere benadering met logischerwijs een grotere betrokkenheid van het Rijk. Dit als uitwerking van het *comply or explain*-principe.
3. De Raad merkt op dat het de vraag is of bij de openbare lichamen de noodzakelijke uitvoeringscapaciteit wel beschikbaar is om het benodigde onderhoud en investeringen te kunnen uitvoeren. Gelet op de grote omvang van de investeringsopgaven in de infrastructuur is het daarom van het grootste belang dat er prioriteiten worden gesteld. Het inlopen van de achterstanden in het onderhoud van infrastructurele voorzieningen verdient daarbij voorrang.
4. De middelen voor onderhoud van en investeringen in de voorzieningen die onder de decentrale verantwoordelijkheid van de openbare lichamen vallen, de zogenoemde basisvoorzieningen, zouden in principe via de vrije uitkering beschikbaar moeten komen. Voor een structurele borging van het onderhoud en de toekomstige vervanging van deze infrastructurele investeringen moeten ook de middelen voor die taken aan de vrije uitkering worden toegevoegd.
5. De bekostiging van investeringen in infrastructurele voorzieningen inclusief beheer en onderhoud die niet standaard onder de verantwoordelijkheid van Europees Nederlandse decentrale overheden vallen, kan voor Caribisch Nederland het best via een bijzondere uitkering worden verstrekt.
6. Voor het veiligstellen van de bijdrage aan toekomstige investeringen ligt een duurzame investeringsfaciliteit in de rede: een gezamenlijk door de openbare lichamen en het Rijk te beheren fonds van waaruit toekomstige investeringen kunnen worden bekostigd, op basis van een gezamenlijk op te stellen investerings- en uitvoeringsagenda.
7. De openbare lichamen zouden daarbij onder strikte voorwaarden de mogelijkheid moeten krijgen om leningen aan te gaan bij het Rijk voor het doen van investeringen in de infrastructuur Het is aan het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties als formele toezichthouder om die toestemming voor het aangaan van leningen te geven.
8. De ROB stelt voor een fasering aan te brengen in het opvolgen van deze aanbevelingen. Het is gelet op de onzekerheden, de verschillen in het type investeringsopgaven, de beperkte uitvoeringscapaciteit en de ingewikkelde

uitgangssituatie raadzaam een plan van aanpak op te stellen waarbij stapsgewijs toegewerkt kan worden naar het gewenste eindbeeld.

9. Nutsvoorzieningen dienen in beginsel uit tarieven te worden bekostigd. Daar waar dat zou leiden tot onredelijke tarieven voor de inwoners van Caribisch Nederland, komt de vraag op of de onrendabele top moet worden afgedekt door een Rijksbijdrage.

Datum
25 juli 2025

Kenmerk
2025-0000442872

Advies bekostiging van de investerings- en onderhoudsopgave van de eilandelijke infrastructuur van Caribisch Nederland

1. Probleemschets

Met de recent doorgevoerde wijzigingen in de financiële verhoudingen is een eerste stap gezet tot verbetering van de financiële verhoudingen met de openbare lichamen in Caribisch Nederland.[3] Maar de herziening van de financiële verhoudingen vergt meer dan een paar technische aanpassingen. Het is van belang om de basis op orde te brengen. Zo is er nog geen geld vrijgemaakt voor het inlopen van de opgelopen achterstanden. Er bestaat op dit moment alleen op hoofdlijnen overeenstemming over welke taken moeten worden opgepakt door wie; het daarbij na te streven ambitieniveau en het daarbij behorende (vrije) budget zijn nergens vastgelegd. De Raad stelde daarom dat het van het grootste belang is om eerst een goed en gedragen beeld van de eilandelijke taken en het ambitieniveau per taak vast te stellen. Deze constatering is voor uw voorganger mede aanleiding geweest om een onderzoek uit te voeren naar de investerings-, onderhouds- en vervangingsopgave van de fysieke infrastructuur in Caribisch Nederland.

Het AEF-rapport *Klein gebied, grote opgave* geeft een goed en gedragen beeld van de eilandelijke taken en het ambitieniveau per taak.[4] Het rapport biedt inzicht in de onderhouds- en vervangingsopgave van de fysieke infrastructuur in Caribisch Nederland en de mate waarin daar nog geen dekking voor is. De titel van het rapport typeert het vraagstuk kernachtig: klein gebied, grote opgave! De ongedekte opgaven lopen van 13,6 tot 26,4 miljoen euro in 2026 op naar 61,8 tot 63,6 miljoen euro in 2050.[5]

2. De adviesvraag

Uw voorganger heeft de ROB gevraagd om op basis van de uitgangspunten van het eerdere ROB-advies te reflecteren op het onderzoek van de AEF. Het gaat daarbij met name om de volgende vragen:

- Zijn er vergelijkingen te trekken met de wijze waarop Europees Nederlandse gemeenten, provincies en waterschappen worden gefinancierd?

[3] In de voorjaarsnota 2024 is € 18,1 mln. toegevoegd aan het BES-fonds en is afgesproken de middelen jaarlijks te indexeren voorafgaand aan het begrotingsjaar.
[4] Andersson Elffers Felix (AEF), *Klein gebied, grote opgave; De financiële opgave van de fysieke infrastructuur in Caribisch Nederland*, februari 2024.
[5] In het rapport staan de bedragen in US-dollars, en dan gaat het voor 2026 om $ 15 tot 29 mln. en voor 2050 om $ 69 tot 70 mln.

- Wat kunnen wij hiervan gemeenten, provincies en waterschappen leren?

De ROB interpreteert de adviesvraag vooral als een vraag hoe op basis van de uitkomsten van deze inventarisatie van de investerings-, onderhouds- en vervangingsopgave van de fysieke infrastructuur in Caribisch Nederland door AEF hieraan een vervolg kan worden gegeven zodat sprake is van een adequate bekostiging van de opgave op het terrein van de fysieke infrastructuur.
Bij de beantwoording van deze vragen bouwt de Raad voort op zijn eerdere advies naar aanleiding van het onderzoek van IdeeVersa naar de eilandelijke taken.[6]
Verder betrekt de Raad daarbij het recente advies van de Raad voor de leefomgeving en infrastructuur (Rli) 'Samen naar beter: aanbevelingen voor het rijksbeleid voor het fysieke domein in Caribisch Nederland'.[7]

3. De uitgangspunten

Als uitgangspunten voor de financiële verhouding tussen het Rijk en Caribisch Nederland houdt de Raad vast aan de eerder geformuleerde uitgangspunten:

1. De openbare lichamen moeten in staat worden gesteld om hun taken adequaat, structureel en zo zelfstandig mogelijk uit te voeren.
2. De openbare lichamen moeten beschikken over de noodzakelijke uitvoeringskracht om hun taken te kunnen uitvoeren.
3. De uitvoering van taken moet gepaard gaan met zo min mogelijk uitvoeringslasten voor en tussen de openbare lichamen en de Rijksoverheid.
4. Het bijhorende financiële stelsel moet zo robuust mogelijk zijn, waarbij demografische ontwikkelingen, onderhoud, en onderlinge afspraken en overleg over de bestuurlijke en financiële verhoudingen goed geborgd zijn.

Caribisch Nederland is een volwaardig onderdeel van Nederland. Als uitgangspunt voor het beleid voor Caribisch Nederland geldt het *comply or explain*-principe. Dit principe houdt in dat alle beleidsintensiveringen voor Europees Nederland ook van toepassing zijn op Caribisch Nederland, tenzij goed uitgelegd kan worden waarom dat niet zo kan zijn. Bij de beleidsinzet voor het fysieke domein moet de rijksoverheid vanzelfsprekend rekening houden met de grote verschillen tussen deze twee delen van Nederland. De essentie van het *comply or explain*-principe is dat er een zorgvuldige en transparante afweging moet plaatsvinden over het wel, niet of aangepast inzetten van beleidsintensiveringen. De beleidsinzet voor Caribisch Nederland zal echter wel van een evenredige kwantiteit en kwaliteit moeten zijn als de beleidsinzet voor Europees Nederland. In 2019 heeft de Afdeling advisering van de Raad van State aangegeven dat differentiatie van

[6] IdeeVersa, *Eindrapport onderzoek eilandelijke taken en middelen Caribisch Nederland*, september 2023.
[7] Raad voor de leefomgeving en Infrastructuur (Rli), *Samen naar beter: aanbevelingen voor het rijksbeleid voor het fysieke domein in Caribisch Nederland*, juni 2025.

beleid ten aanzien van Caribisch Nederland niet mag leiden tot verminderde grondrechtelijke waarborgen of tot willekeur.[8] In de praktische toepassing zal dit, gelet op het bijzondere karakter van Caribisch Nederland, vaak leiden tot het deugdelijk onderbouwen van de afwijkingen ten opzichte van de norm zoals die geldt voor Europees Nederland. Dat geldt voor zowel negatieve als positieve afwijkingen van de norm. Nu blijft deze onderbouwing echter vaak nog achterwege.[9]

4. De (on)mogelijkheden tot het maken van vergelijkingen

De adviesvraag luidt of het mogelijk is vergelijkingen te trekken met de wijze waarop Europees Nederlandse gemeenten, provincies en waterschappen worden gefinancierd. Voor de bekostiging van de investerings- en onderhoudskosten van de eilandelijke infrastructuur van Caribisch Nederland geldt onverkort het *comply or explain*-principe.

Voorop staat dat de openbare lichamen als bijzondere gemeenten zijn getypeerd. Een vergelijking met de Europees Nederlandse gemeenten doet dan ook in veel opzichten geen recht aan die bijzondere positie van Caribisch Nederland. De schaal, geografische ligging, de fysieke omstandigheden, het zijn van een eiland en de wezenlijk andere taken die daarmee gepaard gaan, maken duidelijk dat er aanzienlijke en wezenlijk verschillen bestaan. Zo zijn de openbare lichamen verantwoordelijk voor een aantal infrastructurele voorzieningen die geheel of gedeeltelijk buiten de verantwoordelijkheid van de Europese decentrale overheden vallen. Dat maakt vergelijken op het niveau van de afzonderlijke voorzieningen lastig. Daarom moet vooraf duidelijk zijn voor welke voorzieningen Caribisch Nederland op dezelfde wijze verantwoordelijk is als de Europese decentrale overheden in Nederland.
Verdere verschillen zijn de grote mate van afhankelijkheid van de Nederlandse overheid, de gebondenheid aan wet- en regelgeving, en de internationale verplichtingen. Bovendien bestaan er ook grote verschillen tussen de drie betrokken eilanden onderling – zowel geografisch, historisch, cultureel als sociaaleconomisch – wat zich weerspiegelt in de verschillen in de financiële opgave voor de fysieke infrastructuur. Binnen Europees Nederland zijn verschillende eenheden binnen een bestuurslaag nog tot op zekere hoogte onderling te vergelijken, deze mogelijkheid ontbreekt bij de eilanden van Caribisch Nederland.

[8] Voorlichting van de Raad van State over de bestaande vormgeving tussen Caribisch en Europees Nederland en de coördinerende rol van BZK. Bijlage 902421 bij brief van de staatssecretaris van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties aan de Tweede Kamer d.d. 4 oktober 2019. Tweede Kamer, vergaderjaar 2019-2020, 35 300 IV, nr. 11. https://zoek.officielebekendmakingen.nl/blg-902421
[9] Rli 2025.

Omvang van de investerings- en onderhoudsopgave voor de eilandelijke infrastructuur

De financiële opgave voor de fysieke infrastructuur in Caribisch Nederland is relatief fors. Dat komt ten eerste door de huidige systematiek van financiële dekking: op dit moment is het gebruikelijk dat het Rijk grote investeringen op de eilanden dekt via aparte, incidentele uitkeringen. Daarnaast zijn er inhoudelijke redenen voor het feit dat de kosten hoog zijn. Op de eilanden is een robuuste infrastructuur nodig die bestand is tegen tropische weersomstandigheden. Bovendien zijn de bouwkosten er relatief hoog vanwege de kleine schaalgrootte, hoge importkosten voor materialen en in sommige gevallen ook arbeid, en de geografische en klimaatomstandigheden. Ten slotte hebben de eilanden op dit moment te maken met achterstallig onderhoud. Een groot deel van de huidige infrastructuur op de eilanden is op dit moment al voorbij de afschrijvingstermijn en verkeert in slechte staat. De komende jaren is daarom een acute inhaalslag nodig om infrastructuur te vervangen en om extra infrastructuur aan te leggen. De geraamde investeringskosten zijn dan ook het hoogst in de jaren 2025-2030.
Het blijkt lastig om een scherp beeld te destilleren van de toekomstige structureel benodigde middelen. De kostenramingen zijn een zo goed mogelijke benadering, maar zijn per definitie onzeker. Dat blijkt ook uit de relatief grote marges die de onderzoekers aanhouden. Dit alles laat onverlet dat het AEF-rapport een belangrijk referentiepunt is voor de vormgeving van het financieringsvraagstuk.

Inzicht in de investerings- en onderhoudsopgave

Met het AEF-rapport in de hand heeft Caribisch Nederland in zekere zin een voorsprong op de Europees Nederlandse decentrale overheden. Veel decentrale overheden in Europees Nederland ontbreekt het immers momenteel aan goed inzicht in de structurele lasten voor het in stand houden van de infrastructuur. Veel Europees Nederlandse gemeenten hebben de grootst mogelijke moeite om de continuïteit in de investeringsopgave te borgen. Inzicht in achterstanden in de structurele lasten voor infrastructuur ontbreekt veelal.[10]

De uitvoeringscapaciteit

Naast de omvang van de financiële opgave vormt de beperkte of tekortschietende uitvoeringscapaciteit een grote zorg. De uitvoeringscapaciteit van decentrale overheden in Europees Nederland is overigens ook bijna over de gehele linie een zorgpunt. Hoeveel te meer geldt dat dan wel niet voor Caribisch Nederland? De Raad stelt daarom grote vraagtekens bij de beschikbare en noodzakelijke uitvoeringskracht op de openbare lichamen om het benodigde onderhoud en investeringen te kunnen uitvoeren.

[10] Ter illustratie: https://www.tno.nl/nl/newsroom/insights/2023/02/infrastructuur-vervanging-renovatie/

Resumerend: een vergelijking tussen Caribisch Nederland en de Europese decentrale overheden is ingewikkeld maar niet onmogelijk. Op basis van de algemene wijze van financiering van de investerings- en onderhoudsopgaven kan wel een vergelijking worden gemaakt. Het gaat dan vooral om de gehanteerde systematiek voor de financiering van de investerings-, onderhouds- en vervangingsopgaven.

5. Systematiek van bekostiging en financiering van investeringen bij Europees Nederlandse gemeenten, provincies en waterschappen

De decentrale overheden in Europees Nederland zijn in de eerste plaats zelf financieel verantwoordelijk voor het onderhoud en de investeringen in de eigen infrastructurele voorzieningen. Zij worden daartoe in staat gesteld via de middelen die zij ontvangen uit het gemeente- en/of provinciefonds, en de mogelijkheden die zij hebben om eigen inkomsten te verwerven. In sommige gevallen ontvangen zij gelden uit specifieke uitkeringen die het Rijk verstrekt voor investeringen. De verdeling van de algemene uitkering uit het gemeente- en provinciefonds is mede gebaseerd op benodigde middelen voor investeringsopgaven. De waterschappen bekostigen het onderhoud en de investeringen nagenoeg geheel uit de opbrengsten van de eigen heffingen. Daarbij hebben de decentrale overheden toegang tot de kapitaalmarkt voor het financieren van investeringsopgaven.

Aan de financiering van de investerings-, onderhouds- en vervangingsopgaven ligt een onderbouwing ten grondslag van de decentrale overheid zelf, die een overzicht bevat van de omvang van de kapitaalgoederen, het onderhoudsniveau en de afschrijvingstermijnen. Deze onderbouwing geeft inzicht in de daaruit voortvloeiende financiële consequenties. De decentrale overheden hanteren daarbij een stelsel van baten en lasten. Investeringen worden hierin boekhoudkundig geactiveerd, zodat de kosten voor producten die langer meegaan, als verschillende uitgaven over de verschillende begrotingen worden uitgesmeerd. Voor investeringen kunnen ze (bestemings)reserves instellen zodat op het moment dat een investering noodzakelijk is, de middelen daarvoor beschikbaar zijn.

6. Consequenties voor de bekostiging van de infrastructurele voorzieningen voor de openbare lichamen

Onderscheid basisvoorzieningen en bijzondere voorzieningen

Het is van belang om eerst de infrastructurele voorzieningen in kaart te brengen die vergelijkbaar zijn met die waarvoor de decentrale overheden in Europees Nederland ook standaard verantwoordelijk zijn en waarvoor ook de openbare lichamen in Caribisch Nederland in principe zelfstandig de financiële

verantwoordelijkheid zouden moeten kunnen dragen, de zogenoemde basisvoorzieningen. Zaken die het decentrale schaalniveau te boven gaan, vergen een andere benadering met logischerwijs een grotere betrokkenheid van het Rijk. Dit als onderbouwing van het *comply or explain*-principe.

Bij basisvoorzieningen gaat het om voorzieningen die globaal in alle gemeenten en of provincies aanwezig zijn, zoals afvalverwerking, afvalwater, cultureel erfgoed, gebouwen, recreatie, waterbeheer en wegen. Voorzieningen als drinkwater, energie, landbouw, luchthavens, telecom en zeehavens behoren daar op het eerste gezicht niet toe. Deze laatste zijn bijzondere voorzieningen die niet standaard tot de verantwoordelijkheid van Europees Nederlandse decentrale overheden behoren en het schaalniveau van de gemeente overstijgen. In die zin zijn ze atypisch, en dus rechtvaardigen ze een andere benadering, met logischerwijs een grotere betrokkenheid van het Rijk.

De huidige wijze van bekostiging van infrastructurele basisvoorzieningen belet de eilandbesturen om volledige integrale bestuurlijke en financiële verantwoordelijkheid uit te oefenen. Kenmerk van de bekostiging van veel van de infrastructurele voorzieningen in Caribisch Nederland is immers dat zij voor een groot deel tot stand zijn gebracht met behulp van incidentele bijzondere uitkeringen, zonder dat daarbij middelen beschikbaar zijn gesteld voor onderhoud en vervanging. Dit heeft geleid tot achterstallig onderhoud.
Ter voorkoming van nieuwe achterstanden moeten bij de toekenning van investeringsmiddelen voor de algemene basisinfrastructuur de middelen voor onderhoud en vervanging worden toegevoegd aan de vrije uitkering. Dit natuurlijk voor zover de verantwoordelijkheid voor de instandhouding onder de verantwoordelijkheid van de openbare lichamen valt. Van de openbare lichamen vraagt dit dat zij het financieel beheer goed op orde hebben, en inzicht hebben in de omvang van de kapitaalgoederen, het onderhoudsniveau, de afschrijvingstermijnen en de financiële consequenties daarvan.

Bekostiging van investeringen via bijzondere uitkeringen

Het is niet wenselijk en niet mogelijk om de kosten van alle benodigde investeringen via de vrije uitkering uit het BES-fonds te bekostigen. Erkend moet worden dat voor omvangrijke investeringen die voortvloeien uit de bijzondere taken vanwege onder andere het zijn van een eiland, aparte financiering via een bijzondere uitkering het meest aangewezen is. Net zozeer als dat in daartoe aangewezen gevallen geldt voor Europese decentrale overheden.

Investeringsfonds Caribisch Nederland

Het is wel van belang dat de benodigde middelen voor de toekomstige investeringen in Caribisch Nederland beschikbaar zijn en blijven. De Raad denkt

wat dit aspect betreft aan het inrichten van een duurzame investeringsfaciliteit, een gezamenlijk door de openbare lichamen en het Rijk te beheren fonds, waaruit toekomstige investeringen kunnen worden bekostigd. Op basis van een samen met de eilanden en departementen op te stellen agenda kunnen vervolgens door middel van gerichte kaders afspraken gemaakt worden voor de benodigde investeringen in de infrastructuur, waarbij nadrukkelijk rekening wordt gehouden met de beperkt aanwezige uitvoeringscapaciteit.

Mogelijkheid tot het aangaan van leningen

De Caribische openbare lichamen zouden daarbij de mogelijkheid moeten hebben om leningen bij het Rijk te kunnen aangaan. Voorwaarde voor het kunnen aangaan van leningen is wel dat de openbare lichamen hun financieel beheer goed op orde hebben. Dat houdt in dat duidelijk is dat zij kunnen voldoen aan de verplichtingen die voortvloeien uit het aangaan van de lening en dat bij de investering rekening gehouden is met de onderhouds- en vervangingskosten. Kortom: het financieel beheer en het begrotingsbeleid moeten op orde zijn en blijven. Het is aan het College financieel toezicht om daarop toe te zien. Het is aan het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties als formele toezichthouder om toestemming te geven tot het aangaan van leningen.

Beperkte uitvoeringscapaciteit vereist prioritering

Het AEF-rapport biedt inzicht in de forse omvang van de investerings- en onderhoudsopgave voor de eilandelijke infrastructuur van Caribisch Nederland. Het ontbreekt echter aan prioritering. Welke prioriteiten gesteld moeten worden, is niet alleen een politieke vraag maar ook een vraag naar wat reëel haalbaar is. Naast de omvang van de financiële opgave vormt immers de beperkte of tekortschietende uitvoeringscapaciteit bij de openbare lichamen en lokale aannemers een belangrijk aandachtspunt.
Het is daarom van het grootste belang de investeringsopgaven te faseren en te prioriteren door middel van een gezamenlijk op te stellen investerings- en uitvoeringsagenda. Het inhalen van de achterstanden in het onderhoud van infrastructurele voorzieningen verdient voorrang daarbij.

Investeringen in nutsvoorzieningen

Een ander relevant onderscheid, dat ook in het AEF-rapport wordt benoemd, betreft het onderscheid tussen algemene voorzieningen en nutsvoorzieningen, die in beginsel uit tarieven kunnen worden bekostigd. Daar waar dat zou leiden tot onredelijke tarieven voor de inwoners van Caribisch Nederland, leidt dat tot de vraag of de onrendabele top moet worden afgedekt door een Rijksbijdrage aan nutsvoorzieningen. Het gaat daarbij immers om de vraag in hoeverre het redelijk is dat de hogere kosten daarvan via de tarieven in rekening worden gebracht aan

Datum
25 juli 2025

Kenmerk
2025-0000442872

de inwoners van Caribisch Nederland. De ROB stelt vast dat dit een expliciete politieke afweging vergt.

Stapsgewijs toewerken naar het gewenste eindbeeld

De ROB stelt in lijn met het eerdere advies van de Rli voor om een fasering aan te brengen in het opvolgen van de aanbevelingen.[11] Het is gelet op de onzekerheden, de verschillen in het type investeringsopgaven, de beperkte uitvoeringscapaciteit en de ingewikkelde uitgangssituatie raadzaam een gezamenlijk plan van aanpak op te stellen waarbij stapsgewijs toegewerkt wordt naar het gewenste eindbeeld. Dat vereist een langjarig en substantieel investerings- en onderhoudsprogramma voor Caribisch Nederland met ingebouwde prioriteiten en evaluatiemomenten.

Hoogachtend,

De Raad voor het Openbaar Bestuur,

Vice-voorzitter Raad voor het Openbaar Bestuur secretaris-directeur

[11] Rli 2025.